

Проблеми освітньої галузі у дзеркалі громадської думки

Вересень 2019 р.

Основні висновки

- В українському суспільстві наразі немає чітко сформованої думки щодо того, як змінився загальний освітній рівень населення за роки незалежності України. Третина опитаних (32,8%) вважає, що він погіршився, близько чверті – що покращився (23,4%), майже чверть – що не зазнав суттєвих змін (24,3%).
- Понад половину громадян (54,6%) вважають, що вітчизняна освітня система забезпечує середню якість освіти, і лише 8,1% – що високу. Найбільший розрив у позитивних оцінках спостерігається між безпосередніми споживачами освітніх послуг (учні, студенти) та педагогічними працівниками. Серед перших оцінюють якість освіти як високу 4,9%, серед останніх – удвічі більше (10,5%).
- За останні п'ять років істотно збільшилася кількість респондентів, які вважають якісну освіту доступною для всіх громадян України – з 33,5% у 2014 році до 43,8% у 2019 році. Проте значній частині (45,2%) якісна освіта все ще видається цілком або скоріше недоступною.
- Переважна більшість громадян (73,9%) прагнуть освітніх реформ. При цьому 42,2% повністю або частково схвалюють напрям, у якому наразі розвивається вітчизняна освіта (у 2015 році – 45,6%), 26,3% вважають напрям неправильним (35,5% у 2015 році) і майже третина (29,5%) не можуть дати чіткої відповіді з цього приводу (у 2015 році – 17,6%). Баланс позитивних та негативних оцінок ходу реформування системи освіти не зазнав істотних змін за останні п'ять років. На момент останнього опитування 34,1% респондентів цілком або скоріше позитивно оцінили хід реформ (у 2015 – 34,4%), 22,2% – цілком або скоріше негативно (так само у 2015 р.).
- Однією з причин неоднозначного ставлення суспільства до освітніх реформ є брак інформації про їхній зміст, цілі та етапність реалізації. Понад половину респондентів (52,6%) засвідчили, що їм недостатньо інформації про заплановані та вже реалізовані реформи. Кількість громадян, яких задовольняє інформування з цього приводу, становить 33,9%. Варто зазначити, що з 2016 року рівень

обізнаності щодо реформ в освіті покращився незначною мірою. Тоді про брак інформації заявляли 59,6% респондентів, а вистачало її 29,5% респондентів.

- Найбільшою популярністю з-поміж освітніх нововведень в Україні користується профілізація старшої школи. Її підтримка зросла з 55,1% у 2014 році до 75,3% у 2019 році. Понад половину респондентів (53,1%) висловлюють позитивне ставлення також до ЗНО. Проте цей показник є дещо гіршим, ніж у попередні часи: 2017 р. – 60,3%, 2018 р. – 56,6%. Причини, що вплинули на таку динаміку оцінок, потребують додаткового вивчення.
- Найменш популярним аспектом освітніх реформ залишається перехід на 12-річне шкільне навчання. Ставлення до 12-річки протягом останніх років поступово змінюється на краще: на момент останнього опитування 18% респондентів висловили до неї позитивне ставлення, 63,2% – негативне. Порівняймо: у 2014 р. частка тих, хто ставився позитивно, становила 12,4%, негативно – 69,3%. Проте такі зрушення є поки що надто незначними, щоб робити висновок про докорінні зміни у ставленні суспільства до 12-річного навчання.
- Помітним здобутком освітніх реформ наразі є зменшення корупційної складової в системі освіти. За свідченням близьких родичів абітурієнтів, їхній вступ до закладів вищої освіти здебільшого (71,4%) не потребував задіяння корупційних схем. Цей показник істотно вищий, ніж у 2014 році (60,9%), проте нижчий у порівнянні з 2018 роком (78,2%). Отже, про чітко визначену тенденцію поки що говорити зарано. Водночас звертає на себе увагу той факт, що вперше за роки спостережень досягнуто позитивного балансу думок щодо ефективності антикорупційних заходів в освітній сфері. Погодилися з тим, що поточний рік став роком без корупції в освіті 32,2% опитаних, не погодилися – 28,6%. Тоді як, наприклад, у 2014 році частка згодних і незгодних становила відповідно 23,4% і 36,4%. Більшість громадян (48,9%) погоджуються з тим, що подолати хабарництво та корупцію в системі освіти однаковою мірою заважає і відсутність політичної волі в керівників освітньої галузі, і небажання самих людей відмовитися від давання хабарів. Щоправда, частка тих, хто схильний покладати відповідальність на самих людей має слабковиражену тенденцію до зменшення: з 22,2% у 2015 році до 17,8% у 2019 році.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
м. Київ, вул. Андріївська, 15
+380444252408

Матеріал підготовлено за даними всеукраїнських репрезентативних опитувань, що проводяться Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України в рамках моніторингу громадської думки щодо проблем освіти та заходів з її реформування.

Опитуються не менше 2000 респондентів за вибіркою, що репрезентує населення України віком від 18 років і старше. При цьому застосовується принцип опуклої вибірки, що дає змогу опитувати працівників освіти у квоті, достатній для статистично коректних висновків. Похибка вибірки не перевищує 3,2%.

Для аналізу регіональних особливостей використовується умовний поділ України на такі макрорегіони:

- *Західний* (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- *Центральний* (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- *Східний* (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- *Південний* (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

В Автономній республіці Крим, м. Севастополь і захоплених сепаратистами окремих районах Донецької та Луганської областей моніторинг проводився до 2014 року.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИТУАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ

Розподіл відповідей на запитання *“Як змінився за роки державної незалежності України загальний освітній рівень населення?”* (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
підвищився	21,9	18,9	22,0	23,4
не зазнав суттєвих змін	31,7	29,1	33,9	24,3
знизився	29,4	37,2	28,6	32,8
важко відповісти	13,8	12,2	11,5	17,4
мені це байдуже	3,2	2,6	3,9	2,1

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
підвищився	26,7	25,5	24,4	7,0
не зазнав суттєвих змін	17,7	19,4	31,9	32,0
знизився	28,0	32,6	33,8	39,1
важко відповісти	27,2	20,1	7,2	19,5
мені це байдуже	0,4	2,4	2,7	2,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підвищився	24,7	24,4	21,3
не зазнав суттєвих змін	29,4	23,8	21,8
знизився	20,8	36,2	35,8
важко відповісти	22,7	14,6	17,8
мені це байдуже	2,4	1,1	3,3

Розподіл відповідей на запитання *“Як змінилася, на Вашу думку, за роки державної незалежності України вітчизняна система освіти?”* (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
зазнала кардинальних змін на краще	17,7	15,1	15,1	21,7
не зазнала суттєвих змін	32,3	27,9	34,9	32,7
зазнала змін на гірше	27,5	35,7	26,7	22,3
важко відповісти	19,6	18,3	19,7	20,3
мені це байдуже	2,8	3,0	3,6	3,0

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
азнала кардинальних змін на краще	24,6	27,9	16,6	8,5
не азнала суттєвих змін	26,7	23,4	42,9	47,3
азнала змін на гірше	19,4	19,7	26,8	24,0
важко відповісти	28,0	25,1	9,7	20,2
мені це байдуже	1,3	3,9	4,0	0,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
азнала кардинальних змін на краще	23,8	22,7	18,8
не азнала суттєвих змін	32,4	32,9	32,6
азнала змін на гірше	16,4	24,6	23,1
важко відповісти	25,8	17,4	20,8
мені це байдуже	1,6	2,4	4,8

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви оцінюєте якість освіти, яку забезпечує сучасна українська освітня система?” (у %)

	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
висока	10,3	8,9	8,6	8,3	8,1
середня	51,5	47,5	49,4	52,8	54,6
низька	22,5	30,5	26,3	25,3	22,5
важко відповісти	12,5	10,2	12,3	9,3	12,8
мене це не цікавить	3,2	2,9	3,4	4,3	2,0

Оцінка якості освіти, яку забезпечує сучасна українська освітня система, окремими категоріями респондентів (на момент останнього опитування):

	Респонденти, в сім'ях яких є учні ЗЗСО	Респонденти, в сім'ях яких є студенти ЗВО	Учні, студенти	Працівники освіти
висока	9,6	11,8	4,9	10,8
середня	53,9	53,7	69,5	61,5
низька	23,6	21,3	15,9	20,0
важко відповісти	12,0	12,2	8,5	7,7
мені це байдуже	0,8	1,0	1,2	0,0

Довідково. Розподіл відповідей на запитання “Чи маєте Ви дітей або онуків, які є учнями закладу середньої освіти?” був таким (у %):

так, маю..... 43,6

ні, не маю..... 56,4
 Розподіл відповідей на запитання *“Чи маєте Ви дітей або онуків, які є студентами закладу вищої освіти?”* був таким (у %):
 так, маю..... 27,9
 ні, не маю..... 72,1

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
висока	4,7	13,8	4,8	3,1
середня	54,9	50,3	59,1	56,3
низька	23,6	17,7	27,7	22,7
важко відповісти	15,9	15,3	6,5	16,4
мене це не цікавить	0,9	2,8	1,9	1,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
висока	5,9	10,4	6,3
середня	65,2	55,2	47,0
низька	16,8	24,4	23,6
важко відповісти	11,7	8,5	19,3
мене це не цікавить	0,4	1,5	3,8

Розподіл відповідей на запитання *“Чи є доступною, на Вашу думку, для всіх громадян України якісна освіта?”* (у %)

	Вересень 2014 р.		Вересень 2016 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.	
цілком так	6,1	33,3	9,5	31,7	5,8	31,3	11,0	43,8
скоріше так, ніж ні	27,2		22,2		25,5		32,8	
скоріше ні, ніж так	33,2	60,0	34,0	58,8	36,8	58,2	32,9	45,2
зовсім ні	26,8		24,8		21,4		12,3	
важко відповісти	5,9		8,1		8,5		9,9	
мені це байдуже	0,9		1,4		2,0		1,1	

Оцінка доступності якісної освіти окремими категоріями респондентів (на момент останнього опитування):

	Респонденти, в сім'ях яких є учні ЗЗСО		Респонденти, в сім'ях яких є студенти ЗВО		Учні, студенти		Працівники освіти	
цілком так	11,2	41,7	11,2	40,9	8,5	50,0	21,5	50,7
скоріше так, ніж ні	30,5		29,7		41,5		29,2	
скоріше ні, ніж так	35,5	48,7	36,7	48,9	30,5	46,4	29,2	41,5
зовсім ні	13,2		12,2		15,9		12,3	
важко відповісти	8,8		9,8		3,7		7,7	
мені це байдуже	0,8		0,3		0,0		0,0	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	45,1	44,9	41,1	45,0
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	42,9	43,6	47,5	48,8
важко відповісти	12,0	10,4	9,4	6,2
мені це байдуже	0,0	1,1	2,1	0,0

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	48,7	45,2	38,6
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	44,4	46,2	44,6
важко відповісти	6,7	7,7	15,0
мені це байдуже	0,4	0,9	1,8

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви, що вітчизняна система освіти розвивається у правильному напрямі?”** (у %)

	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.	
цілком так	11,1	45,6	8,8	36,3	6,7	35,5	8,4	36,0	10,6	42,2
скоріше так	34,5		27,5		28,8		27,6		31,6	
скоріше ні	19,0	35,5	29,2	37,9	28,8	38,8	25,4	32,5	20,8	26,3
зовсім ні	16,5		8,7		10,0		7,1		5,5	
важко відповісти	17,6		22,7		23,2		28,1		29,5	
мене це не цікавить	1,3		3,1		2,5		3,4		2,1	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Централь-ний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так)	45,1	49,2	34,3	34,1
ні (скоріше ні + зовсім ні)	21,5	24,8	29,2	31,8
важко відповісти	32,6	23,1	33,8	34,1
мене це не цікавить	0,9	2,8	2,7	0,0

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	51,5	44,0	33,6
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	23,5	27,9	26,1
важко відповісти	23,4	26,5	37,3
мені це байдуже	1,6	1,7	3,0

Розподіл відповідей на запитання **“У вересні, як завжди, розпочався навчальний рік у закладах загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти. Як Ви оцінюєте стан їхньої готовності до нинішнього навчального року?”** (у %)

	Вересень 2014 р.		Вересень 2015 р.		Вересень 2016 р.		Вересень 2017 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.	
цілком позитивно	15,4	57,4	15,2	59,7	13,4	56,1	15,3	55,5	9,7	51,5	14,6	61,6
скоріше позитивно	42,0		44,5		42,7		40,2		41,8		47,0	
скоріше негативно	10,3	14,9	13,2	16,3	15,6	19,6	14,4	17,7	17,6	21,2	10,0	12,1
зовсім негативно	4,6		3,1		4,0		3,3		3,6		2,1	
мені це байдуже	5,7		5,8		5,3		5,1		5,2		22,1	
важко відповісти	22,0		18,1		19,1		21,6		22,2		4,2	

Оцінка стану підготовки закладів освіти до нинішнього навчального року окремими категоріями респондентів (на момент останнього опитування):

	Респонденти, в сім'ях яких є учні або студенти		Респонденти, в сім'ях яких немає учнів і студентів		Учні, студенти		Працівники освіти	
цілком позитивно	16,1	69,0	12,0	49,9	17,3	70,4	23,1	72,3
скоріше позитивно	52,9		37,9		53,1		49,2	
скоріше негативно	11,6	13,8	8,7	10,9	14,8	17,3	18,5	20,0
зовсім негативно	2,2		2,2		2,5		1,5	
мені це байдуже	1,2		8,7		3,7		0,0	
важко відповісти	16,0		30,5		8,6		7,7	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Позитивна оцінка (цілком позитивно + скоріше позитивно)	Негативна оцінка (скоріше негативно + цілком негативно)	Важко відповісти	Мені це байдуже
Західний регіон	53,0	15,5	29,3	2,2
Центральний регіон	64,7	11,2	19,9	4,1
Східний регіон	61,4	13,0	19,2	6,5
Південний регіон	66,4	6,3	25,8	1,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Позитивна оцінка (цілком позитивно + скоріше позитивно)	Негативна оцінка (скоріше негативно + цілком негативно)	Важко відповісти	Мені це байдуже
18–29 років	64,9	14,9	15,7	4,3
30–55 років	66,1	13,1	18,5	2,4
56 років і більше	53,4	8,9	31,2	6,5

Розподіл відповідей на запитання “Чи вважаєте Ви, що вітчизняна освіта потребує реформування?” (у %)

	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.	
цілком так	35,4	75,6	33,0	75,8	27,9	71,9	33,6	73,9
скоріше так	40,2		42,8		44,0		40,3	
скоріше ні	5,6	8,3	5,3	6,6	5,8	7,7	4,8	6,1
зовсім ні	2,7		1,3		1,9		1,3	
важко відповісти	13,3		13,0		17,5		17,4	
мені це байдуже	3,0		4,4		2,9		2,7	

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	82,4	68,1	74,8	76,7
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	1,3	10,1	5,6	1,6
важко відповісти	15,9	18,6	15,8	20,2
мене це не цікавить	0,4	3,2	3,8	1,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так, ніж ні)	75,8	77,9	67,2
ні (скоріше ні, ніж так + зовсім ні)	6,7	6,1	5,8
важко відповісти	16,4	13,8	22,8
мене це не цікавить	1,2	2,2	4,3

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви оцінюєте хід реформування системи освіти в Україні?” (у %)

	Жовтень 2014 р.		Вересень 2015 р.		Вересень 2016 р.		Жовтень 2017 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.	
цілком позитивно	6,9	34,4	8,2	37,1	9,0	35,1	4,4	26,3	5,8	31,6	7,9	34,1
скоріше позитивно	27,5		28,9		26,1		21,9		25,8		26,2	
скоріше негативно	16,6	22,2	22,8	32,0	25,6	32,7	26,2	34,3	23,3	28,9	19,2	22,2
зовсім негативно	5,6		9,2		7,1		8,1		5,6		3,0	
важко відповісти	35,8		24,9		28,1		35,8		34,3		40,9	
мені це байдуже	7,6		6,0		4,1		3,6		5,3		2,8	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	43,4	39,0	27,0	20,5
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	10,3	23,5	28,6	20,5
важко відповісти	44,6	35,1	40,6	55,9
мені це байдуже	1,7	2,4	3,7	3,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	43,5	36,9	24,4
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	19,2	25,5	19,6
важко відповісти	35,3	36,0	51,3
мені це байдуже	2,0	1,7	4,8

Розподіл відповідей на запитання *“Чи вважаєте Ви себе достатньо поінформованим про реформи, які плануються і здійснюються сьогодні в галузі освіти?”* (у %)

	Жовтень 2016 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.	
цілком так	6,3	29,5	4,8	31,3	7,7	33,9
скоріше так	23,2		26,5		26,2	
скоріше ні	38,6	59,6	36,0	51,7	32,6	52,6
зовсім ні	21,0		15,7		20,0	
важко відповісти	7,9		10,7		9,5	
мене це не цікавить	3,0		6,4		4,0	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так (цілком так + скоріше так)	33,5	34,9	40,4	11,7
ні (скоріше ні + зовсім ні)	53,7	51,7	43,5	80,5
важко відповісти	9,9	8,6	12,3	3,9
мене це не цікавить	3,0	4,7	3,8	3,9

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так (цілком так + скоріше так)	37,6	39,4	23,8
ні (скоріше ні + зовсім ні)	51,7	50,1	56,5
важко відповісти	7,8	8,6	11,8
мене це не цікавить	2,7	1,8	7,8

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитеся до запровадження в Україні ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх шкіл у формі тестування, результати якого є підставою для зарахування до закладів вищої освіти”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, чії члени родини проходили цього року ЗНО
ПОЗИТИВНО	53,1	52,8
НЕГАТИВНО	19,9	25,7
важко відповісти	26,1	20,8
не чув про таке	0,8	0,7

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Вересень 2014 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
ПОЗИТИВНО	56,7	55,6	60,3	56,6	53,1
НЕГАТИВНО	12,9	19,2	20,0	17,8	19,9
важко відповісти	24,7	21,1	17,0	23,1	26,1
не чув про таке	5,6	4,1	2,7	2,4	0,8

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
ПОЗИТИВНО	49,8	52,1	57,9	48,8
НЕГАТИВНО	13,7	25,5	17,7	17,8
важко відповісти	36,1	21,4	23,9	31,8
не чув про таке	0,4	1,1	0,5	1,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
ПОЗИТИВНО	57,0	60,8	39,9
НЕГАТИВНО	22,3	18,4	20,6
важко відповісти	20,3	19,7	38,7
не чув про таке	0,4	1,1	0,8

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитеся до профілізації старшої школи, що передбачає поділ учнів після дев’ятого класу для поглибленого вивчення окремих предметів або для набуття першої професії (поряд з отриманням повної загальної середньої освіти)?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
ПОЗИТИВНО	75,3	80,0	77,7
НЕГАТИВНО	8,4	4,6	8,5
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	10,6	15,4	10,7
НЕ ЧУВ ПРО ТАКЕ	5,7	0,0	3,1

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
ПОЗИТИВНО	55,1	55,2	66,5	74,3	75,3
НЕГАТИВНО	14,4	28,4	15,4	7,8	8,4
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	20,5	11,4	12,1	13,1	10,6
НЕ ЧУВ ПРО ТАКЕ	10,0	5,0	6,0	4,8	5,7

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
ПОЗИТИВНО	81,5	68,3	79,6	77,0
НЕГАТИВНО	4,7	14,7	4,3	4,0
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	9,9	12,5	7,2	15,1
НЕ ЧУВ ПРО ТАКЕ	3,9	4,5	8,8	4,0

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
ПОЗИТИВНО	77,3	77,9	70,5
НЕГАТИВНО	9,8	7,6	8,6
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	7,8	11,0	11,8
НЕ ЧУВ ПРО ТАКЕ	5,1	3,5	9,1

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до запровадження в закладах загальної середньої освіти 12-річного терміну навчання?”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	18,0	29,2	20,6
негативно	63,2	56,9	61,8
важко відповісти	16,3	13,8	16,1
не чув про таке	2,5	0,0	1,5

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
позитивно	12,4	15,2	16,9	16,5	18,0
негативно	69,3	69,2	60,8	62,7	63,2
важко відповісти	13,9	12,4	18,5	17,7	16,3
не чув про таке	4,4	3,3	3,8	3,1	2,5

Довідково. У 2001–2009 рр. розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до запровадження у загальноосвітніх школах 12-річного терміну навчання?”** був таким (у %):

	Вересень 2001 р.	Квітень 2002 р.	Жовтень 2002 р.	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.
позитивно	25,5	16,6	23,5	17,4	16,2	15,5	14,9	12,3	14,5	16,6	14,8	16,4	13,2
негативно	44,8	60,2	59,8	65,6	67,2	65,5	67,8	61,7	55,9	61,4	56,4	58,4	65,4
важко відповісти	23,6	20,0	14,2	14,6	13,4	15,4	15,2	22,2	24,7	18,9	22,6	21,7	18,8
не чув про таке	6,0	3,2	2,4	2,4	3,2	3,6	2,1	3,8	4,9	3,1	6,2	3,5	2,6

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	22,8	19,4	13,9	15,5
негативно	40,5	65,0	71,8	72,9
важко відповісти	29,3	13,8	12,9	11,6
не чув про таке	7,3	1,7	1,3	0,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	18,8	21,3	12,8
негативно	62,5	61,0	66,8
важко відповісти	17,6	15,3	16,9
не чув про таке	1,2	2,4	3,5

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до запровадження обов’язкового року передшкільного навчання для дошкільників 5-річного віку?”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти
позитивно	31,5	41,5
негативно	43,9	35,4
важко відповісти	17,8	18,5
не чув про таке	6,8	4,6

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
позитивно	25,4	25,5	33,3	27,8	31,5
негативно	42,4	54,3	46,0	43,6	43,9
важко відповісти	16,5	13,8	13,1	17,4	17,8
не чув про таке	15,6	6,3	7,6	11,2	6,8

У регіональному розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	38,2	38,2	21,3	24,2
негативно	22,3	40,0	57,4	58,6
важко відповісти	28,3	15,3	15,1	15,6
не чув про таке	11,2	6,5	6,2	1,6

У віковому розрізі по загальнонаціональній вибірці (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	36,5	34,3	24,4
негативно	36,1	44,8	47,7
важко відповісти	18,8	15,7	20,1
не чув про таке	8,6	5,2	7,8

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитесь до 12-бальної системи оцінювання знань, що використовується нині в закладах загальної середньої освіти?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед працівників освіти	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	51,0	73,8	50,9
негативно	32,3	16,9	31,9
важко відповісти	16,1	9,2	16,6
не чув про таке	0,7	0,0	0,6

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Жовтень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
позитивно	44,6	48,8	50,3	51,9	51,0
негативно	26,1	36,4	33,6	28,7	32,3
важко відповісти	26,0	12,7	14,3	18,6	16,1
не чув про таке	3,3	2,0	1,9	0,8	0,7

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	62,5	48,7	46,9	50,4
негативно	13,8	34,6	40,2	34,1
важко відповісти	22,8	15,4	12,9	15,5
не чув про таке	0,9	1,3	0,0	0,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	69,0	55,1	33,9
негативно	20,0	30,6	42,5
важко відповісти	10,6	13,8	22,6
не чув про таке	0,4	0,6	1,0

2. ПІДСУМКИ ВСТУПНОЇ КАМПАНІЇ ДО ЗВО

Розподіл відповідей на запитання **“Чи є у Вашій сім’ї (в сім’ях Ваших батьків чи дітей) хлопець або дівчина, які цього року вступали до закладів вищої освіти (ЗВО)?”** (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
так, є діти, які вступали до ЗВО	16,3	20,4	17,9	18,1	21,0	20,8
ні, дітей, які хотіли вступати, немає	83,7	78,2	80,7	80,2	77,8	77,3
хотів(-ла) вступати, але не склав(-ла) ЗНО	не було у списку	1,4	1,4	1,7	1,2	1,8

Розподіл відповідей на запитання **“Чи пощастило йому (їй) вступити до закладу вищої освіти?”** (у % до кількості респондентів, у сім’ях яких були цього року абітурієнти)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
так, вступив(-ла), куди й хотів(-ла), на бюджетну форму навчання	35,1	48,8	37,4	41,1	43,5	34,6
так, вступив(-ла) на бюджетну форму навчання, але не зовсім туди, куди хотів(-ла)	20,8	16,9	18,5	19,4	17,7	18,5
так, вступив(-ла), куди хотів(-ла), але за контрактом (платитиме за навчання)	30,4	22,7	26,6	28,1	30,2	36,6
так, вступив(-ла), але не зовсім туди, куди хотів(-ла), і вчитиметься за контрактом (платитиме за навчання)	6,8	7,0	14,1	8,6	6,5	9,1
ні, вступити до ВНЗ не вдалося	6,8	4,5	3,4	2,8	2,0	1,2

Розподіл відповідей на запитання **“Чи довелося заради його (її) вступу Вам (Вашиим батькам або дітям) вдаватися до якихось неофіційних дій – як на етапі отримання атестата про закінчення школи, інших необхідних документів, так і під час проходження ЗНО та зарахування до закладу вищої освіти?”** (у % до кількості респондентів, у сім’ях яких були цього року абітурієнти)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
так, довелося викласти потрібним людям чималу суму грошей	7,9	3,3	2,8	3,7	2,0	3,8
так, розраховалися послугою, яка варта великих грошей	2,8	2,1	2,5	1,7	2,0	4,2
хабарів як таких давати не довелося, але допомогли зв’язки із впливовими людьми	9,1	11,6	8,6	7,1	8,5	8,8
ні, обійшлося без грошей і сторонньої допомоги	60,9	69,7	67,8	69,5	78,2	71,4
інше	2,2	1,2	3,0	0,6	0,8	1,7
важко відповісти, мені про це нічого не відомо	17,0	12,0	15,3	17,5	8,5	10,1

Розподіл відповідей на запитання “*За що саме довелося платити або вдаватися до інших неофіційних дій, перелічених у попередньому запитанні?*” (у % до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
за шкільний атестат з кращим середнім балом	15,0	16,7	26,2	38,1	25,0	16,2
за поліпшення балів у сертифікаті ЗНО	20,0	3,3	0,0	7,1	4,2	18,9
за довідку, яка давала право на вступ до ЗВО на пільгових умовах	11,7	10,0	5,2	11,9	20,8	13,5
за додаткові бали, що нараховувалися мешканцям сільської місцевості, переможцям олімпіад, конкурсів Малої академії наук, слухачам підготовчих курсів університеті тощо	1,7	13,3	33,8	11,9	16,7	16,2
безпосередньо за саме зарахування до закладу вищої освіти (крім внесення офіційної плати за контрактом)	33,3	40,0	23,9	26,2	20,8	16,2
за інше	0,0	6,7	2,7	2,4	0,0	13,5
важко відповісти, точно не знаю	23,3	13,3	23,8	14,3	20,8	5,4

Примітка. Сума перевищує 100%, тому що кількість варіантів відповіді, які міг обрати респондент, не обмежувалася.

Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з тим, що завдяки заходам, які вживалися державою, нинішній рік став роком без корупції на вступних іспитах до закладів вищої освіти?”** (у %)

	Вересень 2014 р.		Вересень 2015 р.		Вересень 2016 р.		Вересень 2017 р.		Вересень 2018 р.		Вересень 2019 р.	
цілком згоден	3,8	23,4	6,1	21,9	5,7	25,2	5,1	24,7	5,1	23,7	10,7	32,2
скоріше згоден	19,6		15,8		19,5		19,6		18,6		21,5	
скоріше не згоден	21,7	36,4	29,5	46,4	27,0	46,0	24,6	40,0	21,1	40,5	17,7	28,6
зовсім не згоден	14,7		16,9		19,0		15,4		19,4		10,9	
мені це байдуже	4,0		5,0		4,1		3,9		4,3		35,8	
важко відповісти	36,2		26,8		24,6		31,5		31,5		3,4	

Серед окремих категорій респондентів (на момент останнього опитування):

	Респонденти, в сім'ях яких є молоді люди, що цього року вступали до ВНЗ і стали студентами		Респонденти, в сім'ях яких є молоді люди, що цього року вступали до ВНЗ і не вступили		Респонденти, в сім'ях яких немає молодих людей, що цього року вступали до ВНЗ	
цілком згоден	20,1	43,1	10,0	20,0	8,4	29,2
скоріше згоден	23,0		10,0		20,8	
скоріше не згоден	19,3	30,8	50,0	70,0	16,7	27,3
зовсім не згоден	11,5		20,0		10,6	
мені це байдуже	2,9		0,0		3,7	
важко відповісти	23,4		10,0		39,7	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	Не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	Важко відповісти	Мені це байдуже
Західний регіон	39,9	27,5	30,5	2,1
Центральний регіон	33,0	30,0	33,2	3,9
Східний регіон	29,0	21,2	45,7	4,0
Південний регіон	24,2	46,9	26,6	2,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	Згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	Не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	Важко відповісти	Мені це байдуже
18–29 років	35,2	25,8	36,7	2,3
30–55 років	35,7	30,0	31,5	2,8
56 років і більше	25,4	28,4	41,2	5,0

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви думаєте, що більше завважає подолати хабарництво та корупцію в системі освіти – відсутність політичної волі в керівників освітньої галузі чи небажання самих людей відмовитися від давання хабарів?”** (у %)

	Вересень 2015 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.
відсутність політичної волі в керівників освітньої галузі	16,3	21,0	21,7
небажання самих людей відмовитися від давання хабарів	22,2	20,2	17,8
однаковою мірою і те, й те	51,7	49,2	48,9
ні те, ні те, бо хабарництва та корупції в українській освіті немає	1,1	1,4	1,9
важко відповісти	8,7	8,2	9,7

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
відсутність політичної волі в керівників освітньої галузі	12,2	20,2	27,2	27,9
небажання самих людей відмовитися від давання хабарів	18,7	22,8	10,9	17,8
однаковою мірою і те, й те	57,8	38,8	56,9	46,5
ні те, ні те, бо хабарництва та корупції в українській освіті немає	1,7	3,7	0,5	0,0
важко відповісти	9,6	14,5	4,4	7,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
відсутність політичної волі в керівників освітньої галузі	20,7	20,2	24,2
небажання самих людей відмовитися від давання хабарів	19,5	18,7	15,4
однаковою мірою і те, й те	46,2	50,0	49,2
ні те, ні те, бо хабарництва та корупції в українській освіті немає	1,2	2,6	1,5
важко відповісти	12,4	8,5	9,6